

dum ei januam aperit ad solatia externa et temporalia : adversitas vero hominem, quasi includit, ut non possit etiamsi velit, effundere se ad temporalia commoda et voluptates.

Denique, hæc ipsa cœli clavis est, qua porta cœlestis reseratur, ut testantur apostoli, Actor. XIV. *Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* Hac clave Christus ipsemet ad suam gloriam aditum sibi patefecit : *Oportuit Christum pati, et intrare in gloriam suam,* inquit ipse, Luc. XXIV. Errant igitur, qui quos affligit et variis tribulationibus exerceri vident, peiores existimant aliis hominibus. Hunc enim errorem corrigit in Judæis Christus, Luc. XIII. cum ait : *Illi decem et octo supra quos cecidit turris in Siloe, et occidit eos; putatis, quia et ipsi debitores fuerint præter omnes homines habitantes in Jerusalem? Non dico vobis; sed si pœnitentiam non habueritis, omnes similiter peribitis.* Incolæ Melitenses improbum et homicidam judicabant esse Paulum apostolum, quod viderent viperam in vasisse eum, et pendere ex ejus manu, Act. XXVIII. similiter amici Job, detrahebant ejus innocentiam, quod viderent eum tam multis plagis tactum : sed errant hi et illi. Rectius sensissent si Dei filios judicassent, quos a patre sic castigari viderant. Quare potius : *Omne gaudium existimate, fratres,* ait Jacobus, *cum in tentationes varias incideritis, etc.*

CONCIO II.

INDICIA ATROCITATIS POENARUM INFERNALIU.

I. Indicat Christus. — II. Indicant beati. — III. Indicant sancti hujus vitæ. — IV. Indicant reorum supplicia. — V. Indicant ethnici. — VI. Indicant ipsi inferi.

THEMA.

Nisi signa et prodigia videritis, non creditis.
Joan. IV.

Refert Giraldus Cambrensis, in sua topographia, apparuisse repente insulam in mari, quod Hiberniam undequaque alluit; cumque ad eam juvenes quidam navigio contenderent, et exscendere in eam vellent, insulam refugientem alio se transtulisse. Quod cum sæpius fieret instructi a sene juvenes, præstigias subesse, ignem porro valere contra ejusmodi phantasmata. Edocti hoc modo juvenes igneam sagittam ejaculati sunt in insulam, quo facto repente constitit et inhabitari cœpit, quæ ex hoc eventu *insula fugitiva*, dicta est. Quid aliud est cor hominis, nisi *insula fugitiva* in hoc turbulento mundi mari? Quoties servi Dei quærunt insulam istam

et sibi et Deo sedem stabilem facere? Verum instabile est cor hominis et fluctuans cogitationibus refugit ab iis qui ejus salutem quærunt. Quid igitur remedii? Inspirat Deus suis, ut igneas sagittas, plenas comminationibus æternæ damnationis jacent in homines : sic fore ut dent manus seque inhabitandos præbeant. Sane in hodierno evangelio postquam Deus ligneam quasi sagittam æstuantis febris misit in domum reguli, et vulneravit ejus filium, venit ille ad Christum, procidit ante eum, et credidit cum domo sua. Quod sane nunquam fecisset, adeoque suam domum Christo inhabitandam nunquam præbuisset, nisi febris illa filium occupasset. Propterea ei dixit Dominus : *Nisi signa et prodigia videritis, non creditis.* Quod quidem omnibus nobis dicitur.

Audivimus ante octiduum multa horribilia de pœnis inferorum. Sed vereor, ne multorum corda fluctuant adhuc et fugiant, quia fortasse jacula illa ignea non fuerunt, dum signis et prodigiis instructa non fuerunt. Addamus ergo signa, quæ inducant animum ad facilius credenda ea, quæ ibi diximus.

I. Interrogemus Christum : Quod signum nobis ostendis, Domine, pœnarum inferarum? Respondet nobis Luca XXIII. *Si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Vult dicere : Si ergo Dei Filius ob alienam culpam, totus innocens talia et tanta perferre ex decreto divinæ justitiæ debuit : quæ pœna manebit reprobos, qui lignum aridum, inutile et igni debitum sunt, ob peccata propria? Cogita Christi supplicia, contumelias, dolores externos, internos : cogita vel solam crucem, et quæ in ea tormenta pertulit, clavorum fixuram, crucis erectionem et quassationem, nuditatem, defatigationem, sitim, membrorum adstrictionem, conspectum matris, contumelias et blasphemias, mortem denique violentissimam. Et si hujusmodi crux parata esset inferis, non tibi videretur pœna hæc sufficiens, imo intoleranda? Sed nihil istud est ; quia : *Si in viridi hæc fecerunt, in arido quid fiet?* Nec adduci possum, ut credam, non fore atrociores pœnas illorum, qui suismet sceleribus Deum irritarunt, quam illius qui ex mera charitate aliena in se suscepit, ut Deum nobis placaret.

II. Interrogemus beatos : quod nobis signum datis? Respondebunt juxta *id* Luc. VI. Mensuram bonam, confertam et coagitatam accepimus in sinum nostrum. Itaque credendum, talem etiam in contrario fore mensuram inferorum, hoc est, longe majorem, quam sit mensura pœnarum præsentis vitæ. Tametsi enim sancti præmiantur ultra condignum, damnati plectuntur citra con-

dignum, ex sententia theologorum, magnam tamen inter utrosque servandam proportionem ratio persuadet : quia quam illi bene, tam isti male vixerunt. Quod si David improbis imprecatus est, Psalm. LXXVIII. *Redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum,* continget hoc sane illis, saltem in inferno. Et quemadmodum de beatis, Psalm. XXXV. dixit idem sanctus : *Torrente voluptatis tuæ potabis eos, quoniam apud te est fons vitæ,* qui videlicet beatis vitam et gaudia summa jugiter instillet : ita de inferno propheta Isaias, cap. XXXII. *Præparata est ab heri tophet* (Chald. *gehenna*) : *nutrimenta ejus ignis et ligna multa : flatus Domini sicut torrens sulphuris succendens eam.* Ergo quod est torrens voluptatis superis, hoc est torrens sulphuris inferis ; quod est beatis Jerusalem cœlestis, hoc est damnatis tophet. Tophet enim locus erat in valle Ennon, non procul a Jerusaleme, ubi parentes filios suos crudelissime immolabant et cremabant idolo Moloch. Si hoc fecere parentes liberis suis, a quibus nihil offensi erant : mirabimur, si hoc et gravius quid faciat Deus mancipiis suis, a quibus toties et tam atrociter offensus fuit?

III. Interrogemus sanctos, dum in mundo vixerunt : quod signum ostenditis nobis? Respondebit inter alios Sanctus Hieronymus, epist. XXII. ad Eustochium : *Ille ego, qui ob gehennam metum, tali me carcere damnaveram, scorpionum tantum socius et ferarum : asperrimam intellige, in qua vixit, solitudinem.* Idem respondebunt alii sancti, qui ut effugerent gehennam, in seipsos sævierunt, carnem suam cum concupiscentiis crucifixerunt, seipsos in ergastula et vastissimos eremos incluserunt. Quod si non horrendum foret incendium gehennæ, tanta forsitan illi non egissent et tulissent. Audi ergo Jeremiam contra impiam Idumæam detonantem, capit. XLIX. *Hæc dicit Dominus, inquit, ecce quibus non erat iudicium, ut biberent calicem, bibentes bibent; et tu quasi innocens, relinqueris? Non eris innocens sed bibens bibes.* Vult dicere : Pii et innoxii non effugerunt captivitatem, et tu impia Idumæa non bibes eundem calicem? Omnino bibes, et ad faciem usque exhauries calicem iræ Dei. Cogita calicem martyrii et pœnitentiæ, quem hiberunt sancti. Si eum tam amarum propinavit Deus amicis suis, qualem in inferno propinabit hostibus? Cogita morborum varia genera, quæ sæpe cum uno et justo homine diutissime conflictantur. Franciscus Borgias soc. Jesu, cum febre æstuarer : *Hinc, ait, Francisce, quantæ sint inferorum flammæ.* Refert Cornelius a Lap. in Isai. c. XXXII.

IV. Interrogemus illos, qui ob sua scelera plexi sunt ab hominibus, et plectuntur adhuc in dies.

Respondet illorum loco S. Chrysostomus, hom. XLIX. apud pop. Antioch. *Nonne videmus terrenos milites principibus servientes, quomodo criminosos trahunt, quomodo ligant, quomodo radunt costas quomodo faces tormentis adhibent? Sed hæc omnia, ludrica et risus ad illa supplicia. Nam et temporaneæ sunt hæc pœnæ : illic vero nec vermis moritur, nec ignis extinguitur.* Videamus pauca exempla. David capta civitate Rabbath, cives ejus adducens servavit et circumegit super eos ferrata carpenta, divisitque cultris (II. Reg. XII.) ita ut dissecarentur et contererentur, I. Par. XX. Gedeon contrivit viros Soccoth cum spinis deserti et tribulis, Jud. VIII. sed præ omnibus miserabile et inauditum supplicium fuit Andronici Comneni imp. orientis, qui cum Alexium imp. adhuc puerum strangulasset, ut ipse imperio potiretur, miserandum in modum punitus est, quemadmodum scribit Nicetas Choniates, lib. II. his verbis : « Duabus gravibus catenis ferreis collo injectis, et compedibus oneratus ad Isaacium perductus, contumeliosis verbis exceptus est, alapæ ei impactæ, nares pulsatae, barba vulsa, dentes excussi, capilli evulsi, deinde publice omnium ludibriis expositus, etiam a mulieribus pugnis cæsus est, ac præcisa dextera in carcerem coniectus, sine cibo, sine potu, sine ullo cujusquam officio. Post aliquot dies altero oculo effosso, scabioso camelo impositus per forum triumphi specie traductus est, calva glabra instar aridæ quercus et ovo nudiore ac brevi tunica tectus : quem petulantissima plebs et circumforanea sordida turba, nulla ratione habita, quod is nudius tertius imperator, regio diademate ornatus, ab omnibus laudatus, celebratus, adoratus esset, quodque sanctissimo jurejurando fidem suam et benevolentiam erga illum testati essent, efferatis animis in eum ruentes, nihil mali prætermiserunt, quo non eum afficerent. Alii clavas in caput impeggerunt, alii stercore nares fœdarunt, alii spongias excrementis hominum et pecudum conspurcatis in faciem expresserunt, alii veribus latera pupugerunt. Impudentiores quidam lapidibus coniectis, rabidum canem appellarunt. Scortum quoddam ollam ferventi aqua plenam, e culina raptam, in faciem effudit. Nemo denique erat, quin male ei faceret. Ac demum ita ignominiose in theatrum perductus, ac misero illo camelo detractum juxta duas columellas, quibus superne lapis incumbebat, pedibus suspenderunt fune alligatis. Qui tot mala perpessus, et alia sexcenta, tamen generoso animo ea perferens, nihil aliud dicebat nisi : Domine miserere ; et ad populum : Quid calamum contritum infringitis? Sed demertissimè turba

ne suspenso quidem parcens, direpta tunicula virilia ejus vexavit, et quidam longum ensem per fauces usque ad intestina adegit: duo vero Lafini generis, enses ambabus annexi manibus in nares adegerunt, ut periculum facerent uter esset acutior. Post tot ærumnas et clades ægre vitam abripuit, dextera cum dolore ad os ad-mota; ut multi putarent, eum calidum ex ea sanguinem, ob recentem plagam adhuc destil-lantem exsugere. Aliquot vero diebus interjectis, inde detractus in theatri fornacem quamdam, ut bestiis projectus, jacuit donec quidam huma-niores in alium locum transtulerunt; quem ta-men Isaacius non permisit sepeliri. » Hæc Ni-cetas. Quod si tantus princeps et pœnitens qui-dem tam atrociter hic punitus est: quid, putatis, fiet impenitentibus in inferno? Terribile etiam crudelitatis spectaculum edidit Lysimachus, in Thelesphoro Rhodio amico suo, quem: « Decur-tatum, inquit Seneca, l. III. de ira, c. XVII. cum aures illi nasumque abscidisset, in cavea velut novum animal aliquod et inusitatum diu pavit, cum oris detruncati mutilatique deformitas hu-manam faciem perdidisset. Accedebat fames et squalor et illuvies corporis, in stercore suo des-tituti callosis super hæc genibus manibusque quas in usum pedum angustia loci cogebant. Lateribus vero attritu exulceratis, non minus foeda quam terribilis erat forma ejus visentibus. » Atque hunc in modum tractant homines se invi-cem, ac sepe præter culpam. Quid mirum, si in reprobos omnia dira meritos, simili vel acer-biori modo sæviat Dei justitia?

V. Interrogemus ethnicos: et isti enim dicent fuisse sibi ex parte cognitæ inferorum pœnas; siquidem de iis varii varia scripserunt (uti Vir-gilius, lib. VI. Æneidos; Propertius, lib. II. et IV. Tibullus, lib. I. Ovidius, lib. IV. metamorph. et alibi, Horatius, Seneca) doctrinæ christianæ con-formia, v. g. Tantalum apud inferos perpetua siti ac fame torqueri, aquis et pomis ori immi-nentibus, quæ non possit arripere, quod aliud non significat, nisi famem et sitim inferorum intensissimam, inhiantissimam: Sisyphum per-petuo volvere scopulum ad montis verticem et revolve labentem dixerunt; quod interminabilem pœnarum revolutionem significat: Ixionem Thes-salum rota perpetua volvi aiebant, eadem signi-ficatione: Titium ob suum seelusita mulctatum, ut renascentes ejus fibras jecurque vultur dila-niet, quod sane vermem damnatorum globos semper rodentem et nunquam morientem ostendit. Plutarchus lib. de sera numinis vindicta, quemdam asserentem inducit, homines teterri-mos scelerumque maculis notatissimos post

mortem in obscurum quemdam, et qui reserari nequeat, locum intrudi. Socrates apud Xeno-cratem ait, impii animum in occultum sub terra locum migrare et regionem illam æneis catenis undique vinciri. Constat ergo et gentilibus, infernum ejusque intolerabiles pœnas reprobos expectare.

VI. Interrogemus inferos ipsos: respondebunt primo, damnati omnes uno ore cum illo epu-lone: *Quia crucior in hac flamma*; et cum illo tinctore apud S. Gregor. lib. IV. dial. cap. LIV. qui sepultus in templo S. Laurentii noctu e sepulcro clamavit: *Ardeo, ardeo*. Cujus sepulcrum cum inspiceretur, vestes ejus visæ sunt, sed corpus non inventum. Plures de hac re visiones scribit S. Greg. in dial. veluti l. IV. c. XXXI. ubi narrat reparatum vidisse parari cuidam scele-rato rogum, cujus cacumen in cœlum porrigi a terra videbatur.

Respondebunt secundo, dæmones, se hujus rei testes, coactos quidem, sed veros sæpius fuisse. Scribit ante annos 400. Cæsarius, lib. XII. cap. V. de nobili quodam Walthero, qui cum decumberet in villa Enderig prope Bonnam, ad Rhenum, vidit secus lecticam suam diabolum stantem caprinis cornibus et simiæ facie: ex quo quantus esset infernalis ignis æstus, per-contabatur. Respondit diabolus: *Nosti arces illas in vicino septimontio dictas Wolkenberg et Draken-feld? Quo annuente, subdit dæmon: Et si arces hæc et montes ferrei essent, projecti tamen in infer-num, momento citius liqueferent, quantumlibet ma-gni sint alti et lati.*

Patres societatis Hispani, oculati testes Romam perscripserunt, anno 1604. (quod in litteras an-nuas collegii Huetensis provinciæ Toletanæ rela-tum est) dæmonem per energumenam, concio-nem sibi a Deo impetratam habuisse ad circum-fusam multitudinem, qua ejus peccata coargue-bat, ac inter alia dicebat: « Me ex cœli vertice ad barathrum dejecit peccatum, et vos illum in terra locum tutum existimabitis? Eundem igitur vobis erit, nisi caveatis, cum inferis satanis ad sulphur, ad ignem, ad pontem, ad castellum, ad fluvium, ad rotundam domum. » Quibus verbis utique varia tormentorum et genera et loca in gehenna significabat.

Respondebit denique infernus ipse: Videte ora mea seu caminos incendiæ mei Vesuvium et Ætnam, illum in Campania, istum in Sicilia, perpetuo fumantes, et sepe hammarum globos cum immenso cinere evomentes. Vidistis et ex-perti estis primo anno 81. Vesuvii eruptionem, ut scribit Suetonius, in Tit. capite VIII. Dio in Tito; Plinius, in epist. ad Tacit. Ait igitur Dio primo,

CONCIO III.

S. EUCHARISTIA NECESSARIA MORIENTIBUS.

I. Necessaria est velut testimonium. — II. Velut via dux et index. — III. Velut gladius ad defensionem. — IV. Velut viaticum.

THEMA.

Domine, descende priusquam moriatur filius meus.
Joann. IV.

Meministis, auditores, quod lib. IV. Reg. c. IV. legimus, Elisæum a Sunamitide rogatum ut descenderet de monte Carmeli in domum ejus, et filium, qui paulo ante mortuus erat, in vitam revocaret. Ingressus enim Elisæus domum defuncti, incubuit super eum, contrahens mem-bra sua, ut os ori, oculi oculis, manus manibus pueri commensurarentur; sicque calefacta carne ejus, vitam ei restituit. Quid vero Elisæus iste de monte ad extinctum puerum descendens ei-que se coextendens, nisi Christum Dominum in sancta eucharistia de cœlo se demittentem ad hominem peccatorem eique se unientem ac quo-dammodo commensurantem typice designat? Ad hoc enim ut peccator salutem consequatur, requiritur descensus, et ut sic dicam incorpora-tio Christi per susceptionem eucharistiæ, suo tempore peragendam sive reipsa, cum est facultas: sive in voto, cum non est facultas. Id enim expresse dixit Christus, Joann. VI. *Nisi manduca-veritis carnem Filii hominis et biberitis ejus sangui-nem non habebitis vitam in vobis*. Quod explicans D. Thomas, part. III. quæst. LXXX. artic. XI. ait: « Sine voto percipiendi hoc sacramentum, non potest homini esse salus: frustra autem esset votum, nisi impleretur quando opportunitas adesset; et ideo manifestum est, quod homo te-neatur hoc sacramentum sumere, non solum ex statuto Ecclesiæ, sed ex mandato Domini, etc. » Hoc idem, sensu mystico videtur nobis insinuas-se regulus hodiernus, qui ut filio jamjam morituro sanitatem impetraret, rogavit Christum instanter ut descendere ad filium dignaretur. Jam vero si unquam urget præceptum sumendi eucharistiam, urget in periculo mortis; ideoque ex laudabili Ecclesiæ consuetudine, quam omnino retineri vult Concilium Nicænum, l. can. III. aliaque re-lata causa XXVI. quæst. VI. cap. *Si quis. c. De iis. et Tridentinum, sess. XIII. c. VI.* omnibus Christianorum sæculis usitatum erat eucharis-tiam ab infirmis flagitari et ad eosdem deferri, ut non videatur negandum, esse hanc traditio-nem apostolicam. Cujus rei causas aliquot hic discutiemus.

magno numero homines inusitata magnitudine in eodem monte regioneque finitima interdiu noctuque vagari in aere visos esse: post hæc consecutam maximam siccitatem, et graves terræ motus: auditos etiam sonitus subterraneos, tamquam tonitrua: deinde, mare fremere cœ-pisse, omneque cœlum resonare, ingentemque et repentinum fragorem, quasi montes simul conciderent, exaudium. Tum vero exiliisse primum immensos lapides, deinde magnam copiam ignis fumique, ita ut omnem aerem obs-curaret, occultaretque solem: unde plerisque persuasum esset, mundum in chaos redigi, aut igne consumi. Tantam enim fuisse copiam ci-neris, ut terram mareque atque ipsum aerem completeret, maximo illato hominibus, prædiis atque pecoribus damno, omnibusque piscibus ac volucribus peremptis et duabus urbibus, Herculano et Pompeiis, populo sedente in thea-tro, penitus obrutis. Postremo tantum fuisse cinerem, ut inde pervenerit in Africam, Syriam et Egyptum, introierit etiam Romam, ejusque aerem compleverit et solem obscuraverit, ac de-mum gravem pestilentiam excitaverit.

Rursum anno 471. exusta evomuit viscera nocturnisque in diem tenebris omnem Europæ faciem minuto contextit pulvere, ejusque me-tuendi memoria cineris postea octavo idus no-vembris Constantinopoli celebrari solita est an-nua supplicatione, quod eousque illo die perla-tus esset cinis, ut tradit Marcellinus, in chronic. Procopius, de bello Gotth. Rursum anno 1038. quando Pandulphus princeps Capuanus et Joannes magister militum ob vitæ improbitatem damnati sunt ad inferos, (quo tempore visi sunt a quodam solitario prope Neapolim habitante dæmones pabula ferre ad comburendos proxime morituros :) his enim mortuis mons Vesuvius erupit in flammæ; siquidem ut ait Petrus Da-miani card. ep. ad Dominic. c. XIII. quando-cumque in illis partibus præcipuis aliquis repro-bus dives vel alius insignis peccator sine pœni-tentia moreretur, erumpere de prædicto monte videbatur et tamquam sulphureæ resinæ con-geries fluere, ut torrentem faceret atque recur-rente impetu in mare descenderet. Hinc aliqui existimarunt binos illos montes duas quasdam inferni fauces esse. Certe prodigiosis illis incen-diis typum saltem inferni ostendit nobis Deus, ut toto pectore eum fugiamus velut longe sævio-rem quod utinam nobis donet Deus